

CABINET

Cofnodion cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd yn Siambr y Cyngor, Neuadd y Sir, Rhuthun a thrwy gynhadledd fideo ar ddydd Mawrth, 24 Ionawr 2023 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Jason McLellan, Arweinydd ac Aelod Arweiniol Twf Economaidd a Threchu Amddifadedd; Gill German, Dirprwy Arweinydd ac Aelod Arweiniol Addysg, Plant a Theuluoedd; Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol; Elen Heaton, Aelod Arweiniol Iechyd a Gofal Cymdeithasol; Julie Matthews, Aelod Arweiniol Polisi, Cydraddoldeb a Strategaeth Gorfforaethol; Barry Mellor, Aelod Arweiniol yr Amgylchedd a Chludiant; Win Mullen-James, Aelod Arweiniol Datblygu Lleol a Chynllunio; Rhys Thomas, Aelod Arweiniol Tai a Chymunedau, ac Emrys Wynne, Aelod Arweiniol y Gymraeg, Diwylliant a Threftadaeth

Arsylwyr: Y Cynghorwyr Karen Edwards, Pauline Edwards, Justine Evans, Bobby Feeley, Huw Hilditch-Roberts, Alan James, Terry Mendies, Merfyn Parry, Peter Scott, Gareth Sandilands ac Andrea Tomlin

HEFYD YN BRESENNOL

Y Prif Weithredwr (GB); Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Cymunedau (NS); Swyddog Monitro / Llywodraethu a Busnes (GW), a'r Amgylchedd a'r Economi (TW); Pennaeth Cyllid ac Eiddo (SG); Pennaeth Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata (LG); Cyd-bennaeth Dros Dro, Gwella Busnes a Moderneiddio (NK); Pennaeth Dros Dro Gwasanaethau Cymorth Cymunedol (DS); Rheolwr Cyllid Allanol (AS); Cydlynnydd Busnes: Swyddfa'r Arweinydd (SE) a Gweinyddwyr y Pwyllgor (KEJ ac SJ [i we-ddarlledu])

1 YMDDIHEURIADAU

Ni chafwyd unrhyw ymddiheuriadau.

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Ni ddatganwyd unrhyw gysylltiad.

3 MATERION BRYD

Ar y pwynt hwn, ac yn dilyn cais hwyr gan y Cynghorydd Peter Scott i ofyn cwestiwn, defnyddiodd yr Arweinydd ei ddisgresiwn a chaniatáu i'r cwestiwn gael ei ofyn.

Gofynnodd y Cynghorydd Scott ei gwestiwn i'r Arweinydd fel a ganlyn –

“Diolch Arweinydd, am y cyfle hwn. Gwn eich bod wedi bod yn sgwrsio â James Davies, AS; a gaf i gadarnhau y byddwch yn gweithio gyda James i geisio trefnu'r gronfa lefelu hon ar gyfer Gogledd Sir Ddinbych er budd Sir Ddinbych?”

Ymatebodd yr Arweinydd i'r cwestiwn fel a ganlyn -

“Diolch Peter. Dydw i heb siarad gyda James yn ddiweddar; rwyf wedi cael trafodaeth dros e-bost gydag o. Byddaf yn cyfarfod ag o yn ddiweddarach yr wythnos hon i drafod rhaglen y gronfa ffyniant bro a rownd 3, nad ydym yn ymwybodol o'r manylion llawn. Fel sy'n hysbys i bawb sy'n bresennol, mae gennyf farn ar sut nad yw rhaglen y gronfa ffyniant bro wedi gweithio i Ddyffryn Clwyd. Mae James yn ymwybodol o'r farn honno. Rwy'n eithaf sicr y byddwn yn cael trafodaeth onest ac yn symud ymlaen i rownd 3.”

Diolchodd y Cyngorydd Scott i'r Arweinydd am ei ateb.

4 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 13 Rhagfyr 2022.

Cywirdeb – Tudalen 12, Eitem 9 Argymhellion y Grŵp Pennu Ffioedd Rhanbarthol – cyfeiriodd y Cyngorydd Bobby Feeley at y pwyntiau cywirdeb canlynol yn yr ail baragraff: dylid newid “2023/34” i “2023/24” a dylid newid “Inform” yn y Saesneg i “Infirm”.

Materion yn Codi – Tudalen 12, Eitem 9 Argymhellion y Grŵp Pennu Ffioedd Rhanbarthol – Y Cyfarwyddwr Corfforaethol: Dywedodd y Pwyllgor Llywodraethu a Busnes fod y penderfyniad yn amodol ar gael ei alw i mewn i graffu a'i fod wedi'i ystyried yr wythnos flaenorol gan y Pwyllgor Craffu Cymunedau. Y canlyniad oedd peidio â chyfeirio'r mater yn ôl i'r Cabinet, sy'n golygu y byddai'r penderfyniad yn aros ac yn cael ei roi ar waith.

PENDERFYNWYD yn amodol ar y pwyntiau uchod, cymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 13 Rhagfyr 2022 fel cofnod cywir.

5 CEISIADAU BLWYDDYN 1 I'R GRONFA FFYNIANT GYFFREDIN, A DIWEDDARIAD CYFFREDINOL YNGLŶN Â'R BROSES A'R AMSERLEN AR GYFER ROWNDIAU CEISIADAU'R DYFODOL

Cyflwynodd y Cyngorydd Jason McLellan yr adroddiad yn ceisio cymeradwyaeth y Cabinet ar gyfer y Gronfa Ffyniant Gyffredin fel yr argymhellwyd, ac ystyriaeth o'r wybodaeth ar brosesau ac amserlenni ar gyfer ceisiadau i'r dyfodol a'r camau nesaf.

Roedd y Gronfa Ffyniant Gyffredin yn rhan o gyfres o fuddsoddiadau Ffyniant Bro Llywodraeth y DU, gyda £21.2m ar gael i gymunedau Sir Ddinbych rhwng 2022 a mis Mawrth 2025 ar draws tair thema â blaenoriaeth buddsoddi (1) Cymunedau a Lle; (2) Cefnogi Busnes Lleol, a (3) Pobl a Sgiliau.

Manylodd y Cyd-Bennaeth Dros Dro, Gwella Busnes a Moderneiddio ar y broses ymgeisio ar gyfer gwario cyllid blwyddyn 1. Roedd wedi'i chyfyngu i awdurdodau lleol yn unig oherwydd nad oedd terfynau amser caeth ar gyfer cyflawni a'r telerau ariannu rhwng Llywodraeth y DU ac awdurdodau lleol wedi'u cytuno eto, a thrwy hynny'n cario rhywfaint o risg ariannol. Yn unol â'r canllawiau, roedd Grŵp

Partneriaeth wedi'i sefydlu i roi cyngor ar gydweddiad strategol a'r gallu i gyflawni, ac roedd y prosiectau yr argymhellwyd eu bod yn cael cyllid wedi'u nodi yn Atodiad A i'r adroddiad gyda dadansoddiad o'r crynodeb dyrannu a oedd yn cyfateb i danwariant o bron i £604k yn 2022/23. Gallai'r tanwariant hwnnw gael ei ailbroffilio ar gyfer blynyddoedd 2 a 3 ac felly ni fyddai'n cael ei golli.

Tywysodd y Pennaeth Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata y Cabinet drwy'r broses a'r amserlenni ar gyfer gwahoddiadau pellach i wneud cais am arian fel yr amlinellwyd yn Atodiad B i'r adroddiad, ynghyd ag unrhyw risgiau a chamau lliniaru arfaethedig. Cydnabuwyd bod amserlenni yn heriol ac roedd canllawiau'n cael eu cyhoeddi ymlaen llaw i roi amser i ddarpar gynigwyr ddechrau datblygu eu cynigion cyn agor gwahoddiadau am gyllid o £250k ac uwch. Roedd hyn yn cynnwys ceisiadau i gynnal Cronfeydd Allweddol (y byddai prosiectau llai yn cael eu cyflawni drwyddynt) erbyn diwedd mis Ionawr, gyda dyddiad cau o 24 Chwefror ar gyfer ceisiadau cam 1. Byddai'r Grŵp Partneriaeth yn adolygu ceisiadau ac yn gwneud argymhellion i'r Cabinet.

Canmolodd yr Arweinydd y prosiectau a argymhellwyd a oedd yn amrywiol eu natur ac a fyddai'n gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i bobl ledled y sir. Wrth groesawu'r adroddiad a chyfleoedd buddsoddi, ymhelaethodd y Cabinet ar werth prosiectau penodol o fewn cymunedau a gwahanol sectorau o gymdeithas, a'r cyfoeth o fuddion y byddent yn eu cyflwyno, gan arwain at effaith wirioneddol a chadarnhaol yn yr ardaloedd hynny, yn enwedig o ran mynd i'r afael ag amddifadedd a gwella lles.

Codwyd y pwyntiau canlynol yn ystod y drafodaeth a ddilynodd -

- roedd trafodaethau technegol yn ymwneud â memorandwm o ddealltwriaeth rhwng Cyngor Gwynedd, a oedd yn arwain ar ran y rhanbarth, a Llywodraeth y DU yn parhau ond yn gynhyrchiol. Roedd yn bwysig y gellid tynnu cyllid yn effeithlon tra hefyd yn sicrhau bod trefniadau llywodraethu a monitro cadarn ar waith; nid oedd unrhyw risg i wariant na chyflawniad y prosiect
- roedd trafodaethau gyda phartneriaid allanol ynglŷn â chynnal Cronfeydd Allweddol er mwyn sicrhau bod cyllid ar gael ar gyfer prosiectau llai ar draws y sir hefyd yn mynd rhagddynt, a'r bwriad oedd adrodd yn ôl ar hynny i'r Cabinet y mis canlynol.
- trafodwyd y broses flaenoriaethu ar gyfer prosiectau, a nodwyd bod blaenoriaethau Sir Ddinbych wedi'u cynnwys yn y Cynllun Buddsoddi Rhanbarthol. Roedd rhagor o waith yn cael ei wneud yn lleol ac ymagwedd thematig yn unol â'r Cynllun Corfforaethol er mwyn sicrhau bod ceisiadau'n cael eu gwahodd yn unol â'r blaenoriaethau corfforaethol hynny.
- er bod cyllid blwyddyn 1 wedi'i gyfyngu i'r awdurdod lleol oherwydd amserlenni a risg ariannol, byddai blynyddoedd 2 a 3 hefyd yn cael eu hagar i gynigwyr allanol a byddai cymysgedd o geisiadau mewnol ac allanol yn cael eu hystyried gan y Grŵp Partneriaeth gydag argymhellion prosiect dilynol i'r Cabinet. Mae'n debygol y byddai rhai prosiectau sy'n elwa o gyllid blwyddyn 1 hefyd yn cyflwyno cynigion ar gyfer blynyddoedd 2 a 3 i barhau a/neu ddatblygu'r prosiect ymhellach yn y blynyddoedd i ddod.
- Amlygwyd yr angen i gynnwys aelodau llawn yn y broses ac roedd y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts yn awyddus i Grwpiau Ardal Aelodau gymryd

rhan, gan nodi hefyd y byddai prosiectau'n debygol y gellid eu hailadrodd neu'n berthnasol ar draws gwahanol feysydd. Amlygwyd hefyd y gofyniad am fethodoleg gadarn ar sail anghenion a thystiolaeth ar gyfer blaenoriaethu er mwyn ymateb i angen lleol ar draws y sir a darparu tryloywder wrth wneud penderfyniadau yn gysylltiedig â blaenoriaethau corfforaethol a themâu cynlluniau corfforaethol. Croesawodd swyddogion gyfraniad yr aelodau lleol, gan gadarnhau bod diweddariad i aelodau ar y gweill

- ymhelaethodd swyddogion ar y cymorth sydd ar gael i helpu ymgeiswyr i baratoi ceisiadau a sicrhau bod prosiectau'n cael eu cyflawni'n effeithiol, yn enwedig rôl yr Uwch Dîm Arwain wrth ymgysylltu â cheisiadau awdurdodau lleol a chefnogi Grwpiau Ardal Aelodau yn y broses honno. Ystyriwyd y byddai'r ceisiadau agored am dros £250k yn dod oddi wrth sefydliadau ag adnoddau da yn hynny o beth. Roedd trafodaethau cynnar wedi'u cynnal gydag ymgeiswyr tebygol ar y broses, gyda gwaith pellach ynghylch diwydrwydd dyladwy. O ran prosiectau o dan £250k, byddai cyllid ar gael yn y Cronfeydd Allweddol hynny i ddarparu cymorth i ymgeiswyr a chyflawni prosiectau.
- ar gyfer darpar ymgeiswyr am gronfa ffyniant gyffredin, roedd yn bwysig canfod a oedd prosiectau posibl yn ymwneud â'r themâu blaenoriaeth buddsoddi ac yn bodloni'r meini prawf angenrheidiol yn hynny o beth. Fodd bynnag, roedd y cyngor am ymgysylltu a gweithio'n agos gyda chymunedau a sefydliadau cymunedol i helpu ymgeiswyr i gael cyllid priodol a pherthnasol, boed yn gyllid y gronfa ffyniant gyffredin neu'n ffrydiau ariannu eraill, er mwyn hwyluso a gwneud y mwyaf o gyfleoedd ariannu a chyflawni prosiectau llwyddiannus ledled y sir.
- darparwyd mwy o fanylion yn ymwneud â rôl y Grŵp Partneriaeth yn seiliedig ar ganllawiau'r DU, a oedd yn cynnwys yr aelodau craidd a'r aelodau ymgynghorol, er mwyn sicrhau bod amrywiaeth eang o sefydliadau yn llywio trafodaethau ac argymhellion i'r Cabinet. Cytunwyd y dylid cyflwyno trosolwg o'r holl geisiadau i'r Cabinet, nid dim ond y prosiectau hynny a argymhellwyd gan y Grŵp Partneriaeth.

PENDERFYNWYD bod y Cabinet yn -

- (a) *cymeradwyo'r ceisiadau fel y manylir arnynt yn Atodiad A i'r adroddiad, yn seiliedig ar yr argymhellion gan y Grŵp Partneriaeth Craidd, a*
- (b) *nodir wybodaeth ar y prosesau a'r amserlenni ar gyfer ceisiadau yn y dyfodol, fel y manylir yn Atodiad B i'r adroddiad a'r camau nesaf.*

6 CYNLLUNIAU BYW Â CHYMORTH ANABLEDD DYSGU SIR DDINBYCH

Cyflwynodd y Cyngorydd Elen Heaton yr adroddiad gan geisio cymeradwyaeth y Cabinet i estyniad dros dro i gontractau a'r broses ar gyfer ail-dendro contractau mewn perthynas â Chynlluniau Byw â Chymorth Anableddau Dysgu Sir Ddinbych. Roedd yr adroddiad hefyd yn cynnwys atodiad cyfrinachol a oedd yn cynnwys gwybodaeth a allai o bosibl arwain at adnabod unigolion a gwybodaeth fasnachol sensitif, a gofynnwyd i'r Cabinet symud i sesiwn breifat pe baent yn bwriadu trafod elfennau cyfrinachol y ddogfennaeth.

Cymeradwyodd y Cabinet estyniadau tebyg, yn ogystal â phroses i ymgymryd â thendrau bach dan Fframwaith Rhanbarthol Gogledd Cymru ar gyfer Byw â

Chymorth i'r contractau ym mis Medi 2021. Fodd bynnag, nid oedd gwaith wedi symud ymlaen mor gyflym ag a ragwelwyd, yn bennaf oherwydd Covid-19, ac roedd ymgynghoriad pellach yn cael ei gynnal ar hyn o bryd ar yr opsiwn o daliadau uniongyrchol i ddinasyddion sy'n byw â chymorth, gyda'r tendrau cyntaf i'w hysbysebu ym mis Ebrill 2024. Ar gyfer contractau nad oedd taliadau uniongyrchol yn briodol, byddai tendrau bach yn cael eu cyflwyno ar sail unigol rhwng mis Ebrill 2024 a mis Gorffennaf 2026. Roedd estyniad pellach ar y contract wedi ei geisio er mwyn galluogi i'r gwaith hwnnw gael ei gynnal.

Eglurodd y Pennaeth Dros Dro, Gwasanaethau Cymunedol a Chymorth fod dinasyddion a gofalwyr, yn enwedig yn y maes anableddau dysgu, yn teimlo bod ail-dendro contractau'n rheolaidd yn peri gofid, a bod trafodaethau'n mynd rhagddynt ar hyn o bryd gyda dinasyddion a gofalwyr ynghylch yr opsiwn o gomisiynu gofal a chymorth drwy daliadau uniongyrchol, a fyddai'n arwain at beidio â gorfod adolygu contractau mor rheolaidd. Ni fyddai taliadau uniongyrchol yn cael eu mynnu a byddai cynlluniau'n cael eu hail-dendro yn ôl yr angen. Eglurwyd y byddai'r broses ail-dendro yn cynnwys grwpio pecynnau gofal gyda'i gilydd lle y bo'n briodol, er mwyn symleiddio'r broses a hwyluso proses haws a chynt ar gyfer dinasyddion a gofalwyr. Amlygodd y Cynghorydd Julie Matthews bwysigrwydd parhad gofal a chyfarwydd-deb ar gyfer lles preswylwyr, yn enwedig o ran byw â chymorth, ac roedd yn gwbl gefnogol i'r dull gweithredu a'r argymhellion.

PENDERFYNWYD bod y Cabinet yn cymeradwyo rhoi estyniadau dros dro i 41 o gontractau Byw â Chymorth Anableddau dysgu am gyfnod hyd at 30 Medi 2026 fan bellaf. Roedd manylion y contract a'r amserlen ddiwygiedig arfaethedig ar gyfer ail-dendro'r contractau ynghlwm yn Atodiad 1 i'r adroddiad.

7 CYLLIDEB 2023/24 – CYNIGION TERFYNOL

Cyflwynodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis yr adroddiad a oedd yn amlinellu goblygiadau Setliad drafft Llywodraeth Leol 2023/24 a'r cynigion ar gyfer cyllideb derfynol 2023/24, gan gynnwys lefel Treth y Cyngor. Cyfeiriodd yr Arweinydd at Weithdy Cyllideb y Cyngor a gynhaliwyd yr wythnos flaenorol, y daeth llawer iddo, ac ychwanegodd y Cynghorydd Ellis fod aelodau wedi cydweithio'n dda ar y broses i bennu'r gyllideb, a chanmolodd y Pennaeth Cyllid a'i dîm ar y gwaith hwnnw.

Rhoddodd y Cynghorydd Ellis a'r Pennaeth Cyllid drosolwg o broses y gyllideb a'r sefyllfa ariannol ddiweddaraf, gan ymhelaethu ar y cynigion i'w hystyried a'u hargymell i'r Cyngor llawn er mwyn pennu'r gyllideb ar gyfer 2023/24. Roedd y setliad drafft wedi arwain at setliad cadarnhaol o 8.2% (o gymharu â chyfartaledd Cymru o 7.9%) a disgwylir setliad terfynol ddechrau mis Mawrth 2023. Roedd y setliad yn cynnwys yr holl godiad cyflog ar gyfer swyddi dysgu a swyddi nad ydynt yn rhai dysgu, a'r cyfrifoldeb i dalu Cyflog Byw Gwirioneddol i staff gofal cymdeithasol. Roedd pwysau o £25.116m wedi'u nodi ac roedd y setliad o +8.2% wedi cynhyrchu £14.231m gan adael bwlch ariannu o £10.885m, a chynigion i lenwi'r bwlch hwnnw wedi'u nodi yn yr adroddiad a'u hegluro ymhellach yn y cyfarfod. Roedd cynnydd o 3.8% yn Nhreth y Cyngor wedi'i gynnig i gynhyrchu £2.13m o refeniw ychwanegol. Gan fod y setliad terfynol yn hwyr, argymhellwyd bod awdurdod yn cael ei ddirprwyo er mwyn galluogi addasiadau arian parod yng nghynigion y gyllideb hyd at £500,000. Roedd y setliad drafft hefyd wedi cynnwys

codiad setliad cyfartalog dangosol o 3.0% ar gyfer 2024/25. Yn olaf, ategwyd yr ymgynghoriad helaeth ar y broses gosod cyllideb a chyfranogiad yr holl aelodau yn y broses honno.

Talodd y Cabinet deyrnged i waith y Pennaeth Cyllid a'i dîm ar y gyllideb, gan ganmol yr ymgysylltiad ehangach â'r holl fudd-ddeiliaid ac aelodau etholedig fel rhan o broses pennu'r gyllideb, a oedd wedi bod yn glir, yn dryloyw ac yn gynhwysol. Croesawyd hefyd y setliad gwell na'r disgwyl gan Lywodraeth Cymru i fynd i'r afael â rhai o'r pwysau a nodwyd a'r gwaith rheoli cyllideb effeithiol a gynigiwyd i gau'r bwch ariannu. Bu modd sicrhau codiad arfaethedig o 3.8% yn Nhreth y Cyngor, a oedd ar ben isaf y codiadau dangosol ledled Cymru.

Wrth ystyried yr adroddiad cafwyd dadl faith ar wariant priffyrdd. Gofynnodd y Cynghorydd Emrys Wynne am sicrwydd ynghylch digonolrwydd y buddsoddiad uwch o £4m yn y rhaglen gyfalaf priffyrdd wrth symud ymlaen, fel y cynigiwyd gan y Cyngor. Cyfeiriodd y Cynghorydd Bobby Feeley at y difrod difrifol a achoswyd i rai o ffyrdd y sir o ganlyniad i'r tywydd garw eithafol dros y misoedd diwethaf, na ellid bod wedi ei ragweld, ac roedd wedi creu ôl-groniad enfawr o waith atgyweirio a fyddai angen cyllid ar ei gyfer. Amlygodd y Cynghorydd Terry Mendies effaith chwyddiant ar y gwariant o £4m a'r angen dirfawr am fuddsoddiad mewn ffyrdd gwledig. Rhoddodd enghreifftiau o ffyrdd bron yn amhosibl eu croesi yn ward Dyffryn Alun, gyda rhai ffyrdd yn darparu un llwybr, ac felly yn rhaff achub, ar gyfer y cymunedau hynny. Awgrymodd y dylid ailedrych ar y gyllideb, ac y dylid cynyddu gwariant priffyrdd o 3.8% o leiaf, yn unol â'r cynnydd arfaethedig yn Nhreth y Cyngor.

Ymatebodd Aelodau Arweiniol y Cabinet a swyddogion perthnasol i'r materion a godwyd, a'r cwestiynau a'r sylwadau dilynol ar gynnal a chadw priffyrdd fel a ganlyn -

- roedd y buddsoddiad o £4m yn y rhaglen gyfalaf priffyrdd a gynigiwyd gan y Cyngor wedi'i gynnwys yn y gyllideb ar gyfer 2023/24, yn unol â'r ymrwymiad gwreiddiol i ariannu'r buddsoddiad dros bum mlynedd. Fodd bynnag, roedd angen cymeradwyo'r buddsoddiad cynyddol hwnnw'n flynyddol fel rhan o broses pennu'r gyllideb
- adrodd ar strategaeth a blaenoriaethu gwariant priffyrdd, gyda rhaglen priffyrdd cyfalaf drafft ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf yn cael ei drafod gyda'r aelodau yn y rownd bresennol o gyfarfodydd Grŵp Aelodau Ardal i gael adborth cyn i'r drafft gael ei gwblhau. Er bod y cynnydd mewn chwyddiant yn effeithio ar yr hyn y gellid ei gyflawni, roedd y cyllid ychwanegol eisoes yn gwneud gwahaniaeth, a phe bai'r buddsoddiad cynyddol yn cael ei gynnal dros nifer o flynyddoedd byddai'n gwneud gwahaniaeth sylweddol i ansawdd rhwydwaith ffyrdd y sir.
- Cydnabu'r Cynghorydd Barry Mellor gyflwr gwael rhai o ffyrdd y sir a derbyniodd gynnig gan y Cynghorydd Mendies i fynd gydag o ar daith o amgylch ei ward; byddai unrhyw fuddsoddiad ychwanegol mewn priffyrdd yn cael ei groesawu ond roedd angen cydbwysu'r gofynion a'r pwysau ar draws holl wasanaethau'r cyngor wrth osod y gyllideb a chadw codiadau Treth y Cyngor mor isel â phosibl
- ariannwyd y buddsoddiad cynyddol o £4m yn y rhaglen gyfalaf priffyrdd drwy fenthycu ychwanegol, gydag amcangyfrif o fenthycu ychwanegol o £235k o gyllid cyfalaf yn 2023/24; roedd lle fel rhan o'r gyllideb i ddefnyddio £131k i

ariannu prosiectau cyfalaf yn ystod y flwyddyn a fyddai'n cyfateb i fuddsoddiad cyfalaf o £2.2m – gellid defnyddio'r mecanwaith hwnnw i wneud cais am fuddsoddiad priffyrdd ychwanegol a byddai'n amodol ar y prosesau penderfynu arferol

- Roedd y Cynghorydd Gwyneth Ellis yn cydnabod y dirywiad mewn cyflwr ffyrdd mewn rhai ardaloedd ond hefyd y gwelliannau o ganlyniad i'r buddsoddiad ychwanegol. O ystyried y broses helaeth a gynhaliwyd i lywio'r gwaith o bennu'r gyllideb a gwneud penderfyniadau, nid oedd yn ystyried ei bod yn briodol penderfynu ar ddyrannu elfennau cyllidebol penodol ar gyfer gwasanaethau yn y fforwm hwn. Roedd wedi'i siomi nad oedd y mater wedi'i godi'n flaenorol fel rhan o'r broses gynhwysfawr honno.
- cydnabuwyd bod y tywydd yn effeithio ar gyflwr y ffyrdd a bod llawer o ffyrdd ar draws y sir mewn cyflwr gwael. Nid oedd y buddsoddiad o £4m yn gyfrifiad gwyddonol gan y gwasanaeth i sicrhau bod yr holl ffyrdd mewn cyflwr da - byddai angen llawer mwy o arian. Er y byddai'r gwasanaeth yn amlwg yn hoffi mwy o ran dyraniad cyfalaf, roedd hefyd yn deall cyfyngiadau sefyllfa gyllidebol gyffredinol y cyngor. Cyn y dyraniad o £4m roedd y gwasanaeth yn cael tua £2.5m, oedd yn golygu bod ffyrdd bach yn dioddef oherwydd bod y ffocws ar y ffyrdd hynny oedd yn peri'r risg fwyaf ac yn cael eu defnyddio fwyaf. Roedd y dyraniad o £4m wedi galluogi mwy o ffocws ar ffyrdd bach gyda thua £1.5m wedi'i glustnodi ar gyfer ffyrdd bach gwledig a threfol.

Gofynnodd y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts, er eglurder, i gofnodi yn y cofnodion nad oedd unrhyw gronfa Ffyniant Bro wedi'i ddyfarnu i'r Cyngor yn berthnasol i'r broses o bennu cyllideb ar gyfer 2023/24, a oedd yn gwbl ar wahân. Mewn ymateb i amrywiol gwestiynau eraill a godwyd ar yr adroddiad, eglurodd yr Aelod Arweiniol a swyddogion -

- y pwysau cynyddol ar gyflwyno'r rhaglen Prydau Ysgol am Ddim Cynradd i bawb sy'n ymwneud â'r grant ar gyfer y disgyblion hynny nad ydynt yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim; oherwydd yr oedi yn y data ni ellid hawlio'r elfen honno'n ôl gan Lywodraeth Cymru tan y flwyddyn ganlynol pan fyddai'r ffigur gwirioneddol yn hysbys
- roedd y cynnydd yn y gyfradd codi tâl ddyddiol ar gyfer rheoli prosiect yn unol â'r gyfradd gyfredol ac yn ymwneud yn bennaf â chostau untro ar draws y cyngor. Roedd y rhan fwyaf wedi'u hariannu gan grant ac yn annhebygol o effeithio ar y gyllideb sylfaenol
- roedd gofal a chymorth o'r maint cywir a'r gostyngiad yn nifer y galwadau gofal lle mae angen mwy nag un gofalwr yn bosibl oherwydd y defnydd o offer ac addasiadau, ac felly cafwyd darpariaeth gwasanaeth mwy urddasol a chost-effeithiol. Roedd y cynnydd mewn micro-ddarparwyr a gwirfoddolwyr yn y system ofal gyffredinol hefyd yn gam cadarnhaol, gan ddarparu mwy o ddewis i ddinasyddion ac yn arfer ffordd dda o weithio
- Roedd dileu budd-dal tai yn ymwneud ar y cyfan â gordaliadau - gwnaed rhagdybiaethau ymlaen llaw pan fyddai rhywun yn dod i mewn i'r system budd-daliadau er mwyn osgoi oedi cyn talu wrth ddisgwyl data gan yr Adran Gwaith a Phensiynau. Roedd y Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau wedi perfformio'n dda o dan Cwbia a byddai'r Cyngor yn adeiladu ar y gwaith hwnnw gan fod y gwasanaeth yn ôl yn fewnol.

Wrth gloi'r eitem, amlygodd yr Arweinydd y ddadl dda a'r cyfraniadau a wnaed i gynigion gosod y gyllideb, a fyddai'n cael eu hystyried gan y Cyngor llawn ar 31 Ionawr. Croesawodd y setliad gwell na'r disgwyl gan Lywodraeth Cymru a oedd wedi cydnabod y pwysau ar lywodraeth leol, a thalodd deyrnged i waith Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) yn y broses lobio honno a hefyd i'r cyn Arweinydd, y Cynghorydd Hugh Evans, y bu iddo etifeddu, drwy CLILC, ddeialog agored gyda Llywodraeth Cymru.

PENDERFYNWYD bod y Cabinet yn -

- (a) *nodi effaith Setliad Drafft Llywodraeth Leol 2023/24;*
- (b) *cefnogi'r cynigion a amlinellir yn Atodiad 1 i'r adroddiad, ac y manylir arnynt yn Adran 4 yr adroddiad, ac yn eu hargymell i'r Cyngor llawn er mwyn llunio'r gyllideb yn derfynol ar gyfer 2023/24;*
- (c) *argymell i'r Cyngor y cynnydd cyfartalog arfaethedig o 3.8% yn Nhref y Cyngor;*
- (d) *argymell i'r Cyngor fod awdurdod yn cael ei ddirprwyo i'r Pennaeth Cyllid ac Eiddo mewn ymgynghoriad â'r Aelod Arweiniol Cyllid i addasu'r defnydd o arian sydd wedi'i gynnwys yng nghynigion y gyllideb o hyd at £500mil os oes yna symud rhwng ffigyrau'r setliad drafft a'r setliad terfynol er mwyn gallu gosod Treth y Cyngor yn amserol, a*
- (e) *cadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac wedi ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les (Atodiad 5 i'r adroddiad).*

Ar y pwynt hwn (12 dydd) cymerodd y pwyllgor egwyl am luniaeth.

8 ADRODDIAD CYLLID

Cyflwynodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis yr adroddiad oedd yn manylu ar y sefyllfa ariannol ddiweddaraf a'r cynnydd a wnaed o ran y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb.

Rhodddwyd crynodeb o sefyllfa ariannol y Cyngor fel a ganlyn -

- y gyllideb refeniw net ar gyfer 2022/23 oedd £233.696 miliwn (£216.818 miliwn yn 2021/22)
- rhagwelir y byddai gorwariant o £2.305 miliwn mewn cyllidebau gwasanaeth a chorfforaethol (cafwyd gorwariant o £2.189 miliwn y mis diwethaf)
- tynnwyd sylw at y risgiau a thybiaethau presennol yn ymwneud â chyllidebau corfforaethol a meysydd gwasanaeth unigol ynghyd ag effaith y coronafeirws a chwyddiant.
- manylion am arbedion gwasanaethau a chynnydd mewn ffioedd a thaliadau (£0.754 miliwn); ni ofynnwyd am arbedion gan Wasanaethau Cymorth Cymunedol nac Ysgolion
- rhodddwyd diweddariad cyffredinol ar y Cyfrif Refeniw Tai, Rheoli'r Trysorlys a'r Cynllun Cyfalaf a chafwyd diweddariad ar brosiectau mawr.

Gofynnwyd hefyd i'r Cabinet gymeradwyo cynlluniau i wario grant cyfalaf (£1.107m) ar gynllun prydlesu digartrefedd i gaffael eiddo sector rhentu preifat ychwanegol.

Amlygodd y Pennaeth Cyllid mai'r prif symudiad ers adroddiad y mis blaenorol oedd yn y Gwasanaethau Plant, gyda chynnydd bychan yn y gorwariant oherwydd cynnydd mewn lleoliadau preswyl newydd. Ers i'r adroddiad gael ei ysgrifennu roedd yn falch o adrodd bod Llywodraeth Cymru wedi cadarnhau grant digartrefedd o £400k, a fyddai'n lleihau'r gorwariant o'r swm hwnnw. Roedd yn ymddangos hefyd y gallai Llywodraeth Cymru ryddhau mwy o gyllid yn ystod y flwyddyn, dros y ddau/tri mis nesaf, ac y byddai unrhyw ddatblygiadau yn hynny o beth yn cael eu hadrodd yn ôl i'r Cabinet. Yn olaf, gofynnwyd am gymeradwyaeth i'r achos busnes yn ymwneud â Chynllun Prydlesu Digartrefedd Cymru a ariannwyd gan grant Llywodraeth Cymru yn gyfan gwbl, ac a fyddai'n caniatáu prydlesu eiddo preifat at ddibenion digartrefedd. Croesawodd y Cynghorydd Rhys Thomas y cyllid grant ar gyfer y cynllun a gefnogodd yn llawn er budd pobl ddigartref y sir.

PENDERFYNWYD bod y Cabinet yn -

- (a) *nodir cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2022/23 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb; ac*
- (b) *cymeradwyo cynlluniau i wario grantiau cyfalaf (£1.107miliwn) i roi cynllun prydlesu digartrefedd ar waith i gyflawni eiddo sector rhentu preifat ychwanegol fel y nodir yn Adran 6.9 ac Atodiad 5 i'r adroddiad.*

9 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL Y CABINET

Cyflwynwyd Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet i'w hystyried.

PENDERFYNWYD nodi rhaglen gwaith i'r dyfodol y Cabinet.

Ar y pwynt hwn, dywedodd yr Arweinydd mai hwn oedd cyfarfod olaf y Cabinet i gael ei gefnogi gan Sharon Evans, Cydlynnydd Busnes: Swyddfa'r Arweinydd, gan ei bod yn gadael ei swydd bresennol i weithio ar gyfer gwasanaeth arall yn y Cyngor. Talodd yr Arweinydd deyrnged i'r gwaith gwerthfawr a'r gefnogaeth ragorol yr oedd wedi'i darparu iddo ef ei hun fel Arweinydd ac i'r Cabinet yn gyffredinol. Ar ran y Cabinet, diolchodd iddi am ei holl waith caled a dymunodd y gorau iddi ar gyfer y dyfodol.

Daeth y cyfarfod i ben am 12.20pm.